

htevati od knjižnega jezika enotnega uniformiranega akcentuiranja. — Dr. Breznik si je pa postavil nalogo, da dožene knjižno naglašanje in to tudi v podrobnostih. Na načelno vprašanje, katera akcentuacija bodi veljavna za knjižni jezik, je odgovoril, da tista, ki je ostala na starejšem stališču, in to poznamo precej dobro iz štokavskih in čakavskih narečij in pa iz ruščine. Dejstvo, da je večina dialektov to stališče opustilo, ne moti našega raziskovalca prav nič. A druge bo motilo! Če učimo tuj jezik, n. pr. grščino ali latinščino, ne moremo kajpada drugače ravnati, kot da dijakom povemo, da se naglaša tuja beseda tako ali tako in nič drugače; kadar se sklanja ali sprega, se pa premika naglas po teh in teh pravilih. Pri jeziku pa, ki je učencem domač, vsakdanji, se zdi mnogim učiteljem hudo, da bi rekli in dekretirali: „Vaše naglašanje, n. pr. drémati, nésemo, brúsiti, stólček ... je popolnoma napačno, je nestvor; pravilno je samo: dremáti, nesémo, brusíti, stolčèk ...“ V tujih jezikih z določenim akcentom dijaki ne zaidejo nikoli v izkušnjo, da bi naglašali napačno; vse drugače je pa pri materinščini, ako se zahtevano knjižno naglašanje razlikuje od nje. Pripomniti je še treba, da večina Slovencev nikakor ne razločuje — niti z ušesom niti v govoru — potisnjenega in potegnjenega poudarka. Čemu torej mučiti učence z zahtevo takega diferenciranja? — Sicer pa noben učitelj slovenščine ne sme preiti preko korenite razprave dr. Breznika k dnevnemu redu, marveč vsak stoji pred alternativo: ali ugoditi njegovi zahtevi, ali pa motivirati pred svojo vestjo nasprotno ravnanje.

Ivan Koštiál.

Dr. F. Hörburger, Die Aussprache des Deutschen im Munde der Italiener und Slowenen. 51. Jahresbericht der k. k. Staats-Oberrealschule in Görz, 1911. V. 8°. str. 3—76.

Ko je dr. Hörburger, ki je rojen v Bregencu, začel poučevati na goriški realki, je kmalu zapazil napake nenemških realcev v izreki nemščine ter kot dobro izurjen fonetik zapisoval manjše in večje hibe. Sad tega truda je omenjena razprava, ki je polna finih strokovnjaških opazovanj in ki bo dobro služila vsem učiteljem nemščine na slovenskih šolah. Važen je odstavek o kvantiteti, ki dela Slovincem posebne težave; govore namreč večidel „srednjedolge“ vokale namesto dolgih in kratkih. Prav poučen pa je „Pregled najvažnejših laških in slovenskih jezikovnih posebnosti“ (str. 66—70). Tu so sestavljene napake, ki bi se jih morali nemci odvaditi, ako hočejo govoriti dobro in lepo nemščino. Dodani so zgledi, ki kažejo nemško vzorno (glediško), južnonemško (alemansko), laško in slovensko izreko; pri vsaki besedi je razen izreke zapisan tudi stavkovni poudarek in glasbena nijansa.

I. Koštiál.

Julij Slapšák, Marinka in škrateljčki. — Bom že še! Pravljici. (Dedek je pravil ... I. zvezek). S tremi slikami. V Ljubljani, 1910. Založila Katoliška bukvarna. 8°. (VI) + 115 str. Cena?

Slapšakov „dedek“ je nespreten pripovedovalec, vsaj za mladino. Govori namreč neskončno sentimentalno, ali pa prevzame vlogo dolgoveznega pridigarja; le parkrat se je približal v pravljичnem tonu otroški naivnosti. Pojem pravljice je pisatelju nejasen. Na naslovni strani imenuje oba spisa „pravljici“, v knjigi mu je prvi — „pripovedka“, drugi pa — „povest“! Kar pripoveduje v prvih sedmih poglavjih o hudo bolni vdovi Mini in njeni angelsko pridni Marinki, bi nam bil prav lahko prihranil, ali pa povedal v par stavkih; kajti pravljico o Marinki in škrateljčkih slišimo šele v osmem poglavju, ki se mu je razen pevskih točk še najbolj posrečilo. Na tak način bi ne bilo treba nam poslušati brezmejnih banalnosti

klepetave in jezikave deklet Tereze in bi ne videli mučnih Marinkinih sanj o groznih črnih pticah, ki čuvajo zdravilno grenkuljo. Dovolj nerodno je spojil pisatelj na koncu pravljici svet s kruto realnostjo.

Še hujša je druga „povest“: o lenem in čudovito poboljšanjem Boštjančku. Njegove sanje o peklenskih mukah so pretresljiva pridiga za prvo adventno nedeljo! Pri tem misijonskem delu mu je po svoje pomagal tudi ilustrator. Tista nova species levega vruga na str. 101. zasluži, da ga preštudirajo naši demonologi od srnjakovih rogov pa do konca ogromnega, pasastega repa. Pred takim peklenskim gospodarjem mora dobiti rešpekt tudi najbolj zakrknjeni grešnik...

Marsikaj bi lahko povedali o Slapšakovi slovenščini. Da je tisto sladkano govorčkanje, ki je razlito čez vso knjigo, nenaravno in smešno, čuti najbolj mladina sama. Pisatelj „prav nič ne dvomi, da bi ti (dedkovi zgodbi) ne blažili srca in razveseljevali duha“ (Predgovor), zato pa dvomijo tem bolj bralci. Ako ima v svojem „zvrhanem košu in pol“ približno še kaj tako dobrega, kakor je bila njegova zgodovinska povest „Turki pred Sv. Tilnom“, mu bomo hvaležni; za ti dve „pravljici“ mu, žal, ne moremo biti!

J. Poljanec.

Povesti, črtice in nekatere pesmi. Spisal po muropoljskem narečju Peter Skuhala, duhovnik nem. vit. reda, upokojeni župnik velikonedeljski v Ljutomeru. Samozaložba. 1910. 8°. 143. + (IV) str. Cena vez. knjigi K 1-50.

Zbirka zasluži pozornost in zanimanje na našem knjižnem trgu predvsem zaradi narečja, v katerem je napisana. Pisatelj pravi, da „mlajši že skoro popolnoma po pismi gučijo... Pa za sto let bodo naši zanamci že vse drugače gučali, kak mi zaj gučimo... Tak se godi s vsakim jezikom. Kak so pred šestdesetimi letami naši pisali, kak pa zaj? — Za to pa rečen, kaj' dobro, če što v našen časi kaj tak napiše, kak zaj gučimo, ka do (bodo) naši zanamci vidli, kak so negda Slovenci gučali, ki so tan živeli, kak do uni te.“ (86). P. Skuhala torej nadaljuje tradicije svojega rojaka L. Volkmerja. (prim. „Dva prleka od Lotmerka,“ str. 85), Dajnka in Šerfa. Umetniške vrednosti njegove povesti in črtice nimajo. Nekatere izmed njih so napisane v maniri Krištofa Schmidta, jokave po vsebini in s kričavo moralo (n. pr. „Kak se je Roza znosila,“ 47; „Lenčika,“ 125; „Düşji den, 130); porabil je tudi romantične motive iz turških časov („Milko Bogdan,“ 5; „Stari Štef pa jegova hčer,“ 68). Iz zbirke se zrcali bitje in žitje „muropoljskih“ Slovencev; njih narečje je zapisano precej verno, vendar bi bila njegova vrednost večja, ako bi bil zabeležil dosledno tudi naglas. Etnograf bo z zanimanjem čital ženitvanske običaje iz prejšnjih dob („Juškovo gostüvanje,“ 90), opis „bosmana“ (114), ribjega lova (6) itd., jezikoslovec pa bo vesel pristnih narodnih izrazov. Na izvirni način si je pisatelj napravil reklamo za svoje „Popevke“ („Godovno,“ 137—141), ki jih je zložil „po muropoljskem ali panonsko-slovenskem narečju“ ter jih izdal v lastni založbi l. 1907. V njih opeva s prirojeno šegavostjo svoja brezskrbna mlada leta, gostoljubnost cvenskih rojakov, zabave stanovskih sobratov pri taroku in kozarcih ognjenega ljutomerčana; le včasih slišimo resnejše glasove. Tudi med svoje povesti in črtice je uvrstil par pesmic, med katerimi se mu je posrečila romanca v narodnem duhu o „Žuni in Zefiki“ (129). — Bralca motijo neštevilni tiskovni pogreški in premnoga pojasnila med tekstom, ki bi naj našla mesto pod črto, oziroma še primerneje na koncu knjige v slovarčku, ki ga neradi pogrešamo.

Vlad. Simonič.